

DATUM
2018-11-15

DNR
2018-2.3.1-180

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

ERT DNR
A2018/00777/I

Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb och etablering eller återvändande

Sammanfattning

Delegationen mot segregations yttrande utgår från myndighetens långsiktiga uppdrag att bidra till att förbättra situationen i områden med socioekonomiska utmaningar och motverka strukturella orsaker till segregation. Myndighetens yttrande riktar därför särskilt fokus mot utredningens förslag om att begränsa eget boende och regeringens förslag om hur en ordning med områdesbegränsning ska utformas och vilka områden som ska omfattas av begränsningen.

Delegationen mot segregation välkomnar utredningens huvudförslag om ett sammanhållet system för mottagande av asylsökande och nyanlända, där ambitionen är att ta tillvara hela Sveriges kapacitet och att ge olika delar av samhället förutsättningar att gemensamt ta ansvar för mottagandet.

Delegationen mot segregation vill samtidigt särskilt lyfta några aspekter i utredningen som har bäring på segregation i Sverige. Myndigheten ställer sig positiv till inrättandet av ankomstcenter, men menar att dess konsekvenser för segregationen bör belysas ytterligare. Myndigheten vill samtidigt betona värdet av att beakta mottagandet ur ett bredare segregationsperspektiv och att minska risken för omotiverade skillnader inom och mellan kommunerna. Myndigheten förordar därför en kombinerad modell av områdesbegränsning och social prövning, införandet av gemensamma nationella kriterier vid områdesbegränsningar samt att kommunerna bör redovisa långsiktiga planer för att minska och motverka segregation i samband med en begränsning av eget boende.

Avslutningsvis betonar myndigheten värdet av att det civila samhället har en mer utvidgad roll i mottagandet av asylsökande.

Yttrande

Ett ordnat mottagande i ankomstcenter

Delegationen mot segregation ställer sig positiv till förslaget att inrätta ankomstcenter i syfte att förkorta väntetider och ge ett samlat bemötande till den enskilde. Samtidigt menar myndigheten att i och med utredningens förslag om att ankomstcentern bör vara lokaliserade till större kommuner inom ett begränsat geografiskt avstånd från en internationell flygplats minskar urvalet av kommuner där anläggningarna kan inrättas. De större kommuner som blir aktuella för placeringen av ankomst- eller avresecenter har i många fall redan ett stort mottagande och har utmaningar med segregation. Förslaget kan alltså medföra att det ställs ytterligare krav på kommuner som redan har stora utmaningar. Detta inte minst givet det faktum att en del asylsökande kan stanna kvar längre än 30 dagar vid ett ankomstcenter. Delegationen mot segregation anser därför att konsekvenserna och effekterna av att inrätta ankomstcenter i större kommuner bör belysas och utredas ytterligare, i inte minst ur ett segregationsperspektiv. Det bör bland annat belysas om förslaget har betydelse för den kommunala och offentliga servicen, sysselsättningen och boendesituationen i de kommuner där ankomstcenter ska inrättas.

Begränsning av eget boende under asyltiden

Myndigheten delar utredningens slutsats att det krävs åtgärder för att begränsa och minimera de negativa sociala konsekvenserna som kan uppstå i samband med att asylsökande väljer att ordna eget boende. Var asylsökande och nyanlända väljer att bosätta sig kan ha betydande konsekvenser för segregationen. Boendesegregationen i Sverige har ökat. Skillnader mellan olika bostadsområden i en och samma kommun och mellan de områden som har störst utmaningar socioekonomiskt och landet i övrigt har ökat vad gäller till exempel arbetslöshet, skolresultat, inkomst, hälsa, valdeltagande och upplevd otrygghet. Antalet bostadsområden med socioekonomiska utmaningar har också blivit fler. Mot denna bakgrund och i syfte att begränsa de negativa konsekvenserna av eget boende ställer sig myndigheten *positiv* till förslaget om begränsning av eget boende. Delegationen mot segregation vill dock lämna några synpunkter i detta avseende.

Enligt regeringens förslag ska de kommuner som omfattas av den långsiktiga satsningen på kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden kunna ansöka om en begränsning av asylsökandes rätt till dagersättning om de bor i eget boende inom vissa kommundelar. Delegationen mot segregation är i huvudsak positiv till detta förslag, men vill samtidigt erinra om vikten av att beakta

segregation ur ett bredare perspektiv. I regeringens urvalsmodell för områdesbegränsning såväl som i utredningens förslag om social prövning läggs mycket fokus på områden och kommundelar som har socioekonomiska utmaningar. Det saknas däremot ett helhetsperspektiv på segregation och fokus på det förebyggande arbetet mot segregationens negativa konsekvenser. Segregation är ett relationellt fenomen, vilket innebär att det är relationen mellan olika bostadsområden som står i fokus. Det är alltså inte ett bostadsområde som är segregerat, utan hela staden eller regionen där åtskillnaden mellan olika bostadsområden finns. Boendesegregation är samtidigt i många fall en mellankommunal och regional utmaning där olika kommuner intar olika roller på bostadsmarknaden.

Vidare visar Mottagandeutredningen att merparten av de kommuner som tar emot många asylsökande och nyanlända är mindre kommuner och kommuner i Sveriges landsbygder. Långt ifrån alla av dessa kommuner omfattas av förordningen om statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden. Mot denna bakgrund och i syfte att jobba förebyggande mot segregation bör urvalsmodellen för bostadsområden med socioekonomiska utmaningar beakta ett vidare perspektiv på segregation.

Delegationen mot segregation menar vidare att en kombinerad modell av social prövning och områdesbegränsning är att föredra i syfte att minimera de sociala negativa konsekvenserna av eget boende. Om exempelvis enbart modellen med områdesbegränsning tillämpas riskerar kravet på ett socialt hållbart eget boende med en skälig boendestandard och en lämplig storlek försummas. Vi vet sedan tidigare att trångboddheten påverkar exempelvis barns möjligheter till studiero och ökar risken för utåtagerande bland ungdomar som tillbringar mycket tid på gator och torg. Att det bor betydligt fler människor i vissa bostadsområden än vad dessa områden är planerade för gör det också svårt att planera för offentliga verksamheter som skolor och förskolor. En modell där social prövning och områdesbegränsning kombineras kan minska risken för dessa typer av negativa konsekvenser.

Delegationen mot segregation delar vidare utredningens och regeringens bedömning att kommuner får anses bäst lämpade att själva avgöra vilka stadsdelar som bör omfattas av områdesbegränsning och social prövning. Myndigheten vill däremot påpeka att det är viktigt att de kriterier som kommunerna kommer att beakta vid urvalet av bostadsområden eller social prövning i möjligaste mån är likvärdiga och jämförbara mellan kommunerna. Det bör inte uppstå några omotiverade skillnader mellan de stadsdelar och områden som väljs ut i olika delar av landet. Ett sätt att förhindra detta är att komplettera de kommunala urvalskriterierna med ett antal nationella gemensamma kriterier som

gäller över kommungränserna. En kombination av kommunala och nationella kriterier skapar inte bara mer likvärdighet och jämförbarhet mellan kommunerna, utan det ger också de asylsökande mer jämlika förutsättningar att etablera sig i olika delar av landet.

Myndigheten vill samtidigt framhålla att en områdesbegränsning eller en social prövning är temporära åtgärder som varken minskar eller motverkar segregation eller underlättar individers etablering i Sverige på sikt. Dessutom visar forskningen att det är de resursstarkas flyttmönster och bostadsval som i hög grad bidrar till dagens segregation. Den etniska segregationen har till exempel främst påverkats av utflyttning av svensk medelklass från områden med socioekonomiska utmaningar (Forskningsrådet Formas 2011:2). Kommuner som vill undanta geografiska områden eller införa social prövning enligt utredningens förslag bör därför samtidigt presentera planer på hur kommunen tänker jobba långsiktigt för att minska och motverka segregation.

Myndigheten vill i sammanhanget också betona vikten av bostadsbristen för segregation och för asylsökandes möjligheter att hitta eget boende. Den bostadsbrist som råder i stora delar av landet riskerar att förstärka boendesegregationen och dess negativa effekter. För asylsökande och nyanlända kan bostadsbristen i vissa kommuner bland annat leda till osäkra boendeformer, trångboddhet, handel med hyreskontrakt och ohälsa. Dessa konsekvenser av bostadsbristen riskerar påverka inte minst barn och unga negativt (SOU 2018:22).

Delegationen mot segregation vill slutligen understryka att det är viktigt att en begränsning av självbostättning sker på ett sätt och i en utsträckning som gör det möjligt att bevara och förstärka de positiva aspekterna som kan följa av att asylsökande ordnar eget boende.

Att ta tillvara hela Sveriges kapacitet i mottagandet

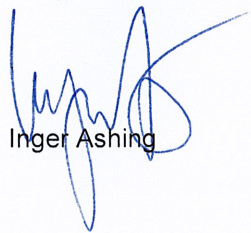
Delegationen mot segregation ser positivt på att utredningen framhåller vikten av samverkan mellan olika parter i mottagandet av asylsökande. Lärdomar från tidigare satsningar för att motverka och minska utanförskap och segregation pekar på betydelsen av samverkan mellan olika sektorer och aktörer på olika samhällsnivåer. Samverkan är självfallet också en viktig framgångsfaktor i mottagandet av asylsökande. Myndigheten vill därför framhålla värdet av att också det civila samhällets organisationer ges möjlighet att spela en utvidgad roll i mottagandet av asylsökande, inte bara *anordnandet av olika aktiviteter* på ankomstcentren men också i det föreslagna uppdraget att ge asylsökande grundläggande samhällsinformation under vistelsetiden i ankomstcentret. De kontakter som asylsökande skapar med det civila samhällets organisationer på centren kan vara av betydelse för ett senare engagemang i förenings- och

samhällslivet. Deltagande i organisationer har i sin tur en positiv inverkan på individers etablering på arbetsmarknaden och integrering i samhället i stort.

I sammanhanget instämmer Delegation mot segregation i utredningens förslag att de organisationer som vill medverka i mottagandet ska uppfylla vissa grundläggande kriterier.

I övrigt har Delegationen mot segregation inga synpunkter på utredningen.

I detta ärende har direktör Inger Ashing beslutat. Analytiker Ali Abdelzadeh har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har också processledare Ulrika Pudas deltagit.

Inger Ashing

Ali Abdelzadeh